

دکتر سید حسن قریشی در گفت‌وگو با قدس:

هجرت حضرت معصومه (علیها السلام) چهره فرهنگی قم را متحول کرد

۲

حجت الاسلام والمسلمین مروی در دیدار دختران «خانه شکوه مهر»:

خدا محبتش را از انسان دریغ نمی‌کند

تولیت آستان قدس رضوی با حضور در مرکز خیریه شکوه مهر، با دختران زیر پوشش بهزیستی که در این مرکز زندگی می‌کنند، دیدار و گفت‌وگو کرد. حجت‌الاسلام والمسلمین احمد مروی ضمن بازدید از بخش‌های مختلف این مرکز، دقایقی را با فرزندان خانه شکوه مهر و کارکنان و مسئولان این خانه به گفت‌وگو نشست.

تولیت آستان قدس رضوی خطاب به دختران این مرکز اظهار کرد: اگر تقدیر بر این است که پدر و مادرمان را از دست داده‌ایم، باید یادمان باشد که خدا هست و هرگز محبتش را از ما دریغ نمی‌کند. خداوند مخلوقات خود را دوست دارد و ...

محمد جواد مشبهانی-عکس رضوی

بررسی برخی گزارش‌های موجود درباره سرنوشت خواهر گرامی ثامن‌الحجج(ع)

آیا حضرت فاطمه معصومه (علیها السلام) به شهادت رسید؟

(مخفف سیّدتی) فاطمه کنند و از او درخواست نمایند که به قم آید». این دیدگاه توسط بسیاری از پژوهشگران معاصر نیز مانند مرحوم شیخ محمدباقر شریف قرشی، نویسنده کتاب ارجمند «حیاه الامام الرضا(ع)» مورد تأکید و تصریح قرار گرفته است، با این تفاوت که مرحوم شریف قرشی، بر اساس گزارش کتاب «جوهره الکلام»، مسافرت حضرت معصومه(س) به ایران را به دنبال نامه امام رضا(ع) به آن بانوی بزرگوار و درخواست حضرت مبنی بر حرکت ایشان به سمت خراسان دانسته است.

■ دیدگاه‌ها در بوته مقایسه

در مقایسه این دو دیدگاه، باید به یک نکته توجه کنیم؛ اینکه رحلت حضرت فاطمه معصومه(س)، به اتفاق بسیاری از مورخان شیعه و اهل سنت، در سال ۲۰۱قمری و زمانی اتفاق افتاد که امام

به ماجرای شهادت حضرت معصومه(س) این گونه اشاره می‌کند: «مأموران مأمون، هارون بن موسی، برادر امام رضا(ع) را هنگامی که همراه با قافله‌ای ۲۲نفره از علویان و در رأس آن‌ها سیده فاطمه خواهر امام رضا(ع)، به سوی خراسان در حرکت بود، کشتند ... درباره زعیم این قافله یعنی سیده فاطمه بنت موسی(ع) چنین می‌گویند که وی را با خدعه و نیرنگ در ساهو مسموم کردند و او پس از این اتفاق، مدت زمان زیادی زندگی نکرد و به شهادت رسید». مرحوم علامه عاملی این گزارش را به نقل از «علی‌اکبر تشید» و کتاب وی، «هدیه اسماعیل یا قیام سادات علوی» نقل کرده است و درباره صحت و سقم آن اظهارنظری نمی‌کند. اما دیدگاه نخست که بر رحلت غریبانه کریمه اهل‌بیت(ع) تأکید دارد، اولاً در آثاری با قدمت بیشتر مانند «تاریخ قم» تألیف حسن بن محمد قمی (درگذشته سال ۳۷۸قمری) محل تأکید

است، ثانیاً چنان که در ادامه می‌آید، رد و نشانی بر اثبات آن‌ها در میان برخی روایت‌های مربوط به زیارت مرقد مطهر حضرت فاطمه معصومه(س) وجود دارد. نویسنده «تاریخ قم» می‌نویسد: «فاطمه بنت موسی بن جعفر علیهم السلام در سنه احدی و مأتین (۲۰۱ قمری) به طلب او (امام رضا علیه‌السلام) [از مدینه] بیرون آمد. خادم او را به قم آورد و در سرای موسی بن خزرج بن سعد اشعری فرود آمد و نزول کرد و روایت صحیح و درست آن است که چون خبر به آل‌سعد رسید، همه اتفاق کردند که قصد ستی

به بقیه نباشد و مثل تک‌تکمان حامل است. حامل غم و شادی روزگار. او تار می‌زند و من همان طور که بشقاب‌های شسته را آب می‌کشم دعا می‌کنم برای همه. برای مریم‌چان، برای تارزن خیابان مازیار، برای پیامک‌دهنده‌ناامید، برای آقای بالای پل. دعا می‌کنم بیشتر از همیشه ببخشیم، خیلی ببخشیم، همدیگر را دوست داشته باشیم. خیلی خیلی بیشتر از گذشته.

پی‌نوشت

پیامبر اکرم(ص): عزیزترین بنده نزد خدا آن کسی است که عفو و گذشت داشته باشد.

مشغول شستن ظرفم که اس‌ام‌اس دهنده دوباره پیام می‌فرستد و من جواب می‌دهم: «عذرخواهم. اشتباهی پیام فرستادم... نه، عیبی نداره. ان‌شاءالله مشکلاتون حل میشه... ممنون. از محالاته ولی. خلقیات مریم سوای همه است. به هر حال دم شما گرم. این دو روز کلافه‌تون کردم... نگران نباش. خدا بزرگه...».

توی خیابان یکی ساز می‌زند و می‌خواند. نمی‌دانم توی سر و قلیش چه می‌گذرد که این قدر سوزناک می‌خواند. چون ذهن‌خوان نیستم، اما تصور می‌کنم حالش بی‌شباهت

محمدحسین نیکبخت |

درباره منزلت، جایگاه و فضائل حضرت فاطمه معصومه(س) که امروز سالروز رحلت جانگداز اوست، روایت‌ها و احادیث معتبر و قابل اتکا کم نیست؛ آن گونه که ما را از بحث در این باره بی‌نیاز می‌کند؛ هر چند که اطلاعات ما درباره زندگانی، چرایی و چگونگی رحلت آن بانوی بزرگوار، گسترده نیست. درباره اینکه آن حضرت چرا و چگونه به ایران آمد و به چه دلیل ایام پایانی حیات مبارک خود را که طبق گزارش حسن بن محمد قمی در کتاب «تاریخ قم»، ۱۷ روز بوده است، در شهر مقدس قم گذراند، اطلاعات متنوع و گاه متناقض وجود دارد و همین مسئله موجب می‌شود در این باره، وحدت نظری در میان اهل نظر نیابیم. در این نوشتار سعی خواهیم کرد با تکیه بر متون تاریخی و روایی، به بررسی صحت و سقم گزارش‌های مربوط به رحلت حضرت معصومه(س)، البته به صورت اجمالی بپردازیم.

■ دیدگاه متفاوت

درباره سرنوشت خواهر بزرگوار ثامن‌الحجج(ع)، در میان اهل فضل دو دیدگاه وجود دارد: ۱- آن بانوی گرامی پس از ورود به ایران، در ساهو بیمار شد و پس از عزیمت به قم، در این شهر وفات یافت. ۲- حضرت معصومه(س) پس از ورود به ایران همراه با کاروانی از علویان و سادات، با ممانعت عوامل و مأموران مأمون عباسی در ساهو مواجه شد و پس از شهادت تعدادی از برادران و بستگان حضرت معصومه(س)، خود آن بزرگوار نیز به دست عوامل خلیفه عباسی مسموم شد و بعد از رسیدن به قم، بر اثر همان مسمومیت، رحلت فرمود.

■ چشم‌انداز تاریخی دو دیدگاه

ما از جهت اهمیت موضوع، بحث را با بررسی دیدگاه دوم آغاز می‌کنیم. موضوع شهادت حضرت معصومه(س) توسط برخی از محققان عموماً معاصر مطرح شده است. برجسته‌ترین فرد در میان این بزرگان، مرحوم علامه جعفر مرتضی عاملی است. او در جلد نخست کتاب ارزشمند «الحیاه السیاسی للامام الرضا(ع)» (ص۴۷) ضمن بررسی حوادث رخ داده برای خاندان امام کاظم(ع) و ساداتی که هنگام حضور امام رضا(ع) به سمت ایران حرکت کردند،

رقیه توسلی | برعکس برخی‌ها که ادعا

دارند ذهن آدم‌ها را می‌خوانند، من این کار را بلد نیستم. ساعت‌ها اگر روبه‌روی کسی بنشینم نمی‌فهمم کجا سیر می‌کند. مگر اینکه خودش حرف بزند و از حالش بگوید مثل جوانی که همکارانم چند ماهی می‌شود کشش کرده‌اند اکثر بعدازظهرها می‌آید روی پل عابر نزدیک اداره. برای خودش می‌نشیند، با تلفن صحبت می‌کند، سیگار می‌کشد و زُل می‌زند به خودروها و خیابان‌... یا شماره‌ای که دو روز است پیام می‌فرستد به گوشی‌ام که: من رو ببخش ...ببخش

ویژه فرهنگ و معارف رضوی | سال دوم | ویژه نامه ۲۷۲ |

کتبه‌ها / آیت‌الله جوادی آملی

تحلیلی‌عالمانه درباره «زن، زندگی، آزادی»

۲

آیت‌الله کبکی مطرح کرد

امروزه تولید قدرت رسانه‌ای واجب شرعی است

۳

اهدای ۳۵۰ جلد کتاب به کتابخانه زیارتگاه شهید آیت‌الله مدرس (علیه السلام)

۴

رئیس سازمان اوقاف و امور خیریه:

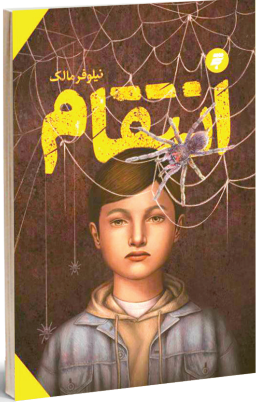
امامزادگان به قطب فرهنگی تبدیل شده‌اند

۲

کتابخانه

پهنشر رمان «انتقام» را منتشر کرد

«انتقام» رمانی جذاب‌بامحوریت‌نوع‌ومواجهه‌پیمایم‌گرامی‌اسلام(ص) باقاتل حضرت حمزه(ع)است که‌از‌سوی‌به‌نشرروانه‌بازارکتاب‌شد. «انتقام» از مجموعه ۱۴جلدی رمان‌های‌نوجوان است که‌به‌دبیری مصطفی‌خرامان‌در‌به‌نشر‌به‌زیورچاپ‌آراسته‌وروانه‌بازارکتاب‌شده است. در‌هر‌جلد‌از‌کتاب‌های‌این‌مجموعه‌به‌صورت‌غیرمستقیم و‌ناملموس داستان زندگی و‌یا‌ویژگی‌های‌بارز اخلاقی یکی از ائمه‌معصومین(ع) یا‌اصحاب ایشان مورد بررسی قرار می‌گیرد. رمان «انتقام» روایتگر داستان زندگی یک پسر نوجوان است که برادر بزرگترش که دانشجو است، ناخواسته مرتکب قتل و زندانی می‌شود و خانواده قاتل می‌خواهند او را قصاص کنند. این پسر با بررسی وسایل برادرش متوجه سرخه‌هایی می‌شود که می‌تواند کمک‌کننده باشد و موجب نجات برادرش شود. «نیلوفر مالک» این بار قلمش را روی خط یک حادثه گذاشته و در سیر روایی داستانی پرماجرا، هیجان‌انگیز، احساسی، پلیسی و غافلگیرکننده، مسئله صلح و سازش پیامبر(ص) و بخشش قاتل عمومیش حضرت حمزه(ع) را به مخاطب نوجوان یادآوری می‌کند. در این اثر نویسنده سعی کرده به صورت غیرمستقیم با روایت اجرای یک گروه نمایشی در داستان، سبک و سیره برخورد ائمه معصومین(ع) با پدیده‌ای همچون قصاص را به‌نوجوانان‌نشان‌دهد. داستان دارای یک ریتم خوب و فرازا و فرودهای غافلگیرکننده است و با وقوع توطئه‌ها و حوادثی جذاب، خط قصه تا نقطه پایان تغییر می‌کند و خواننده در پایان کتاب با جریانی مواجه می‌شود که آن را پیش‌بینی نکرده است. این نویسنده پیش از این آثار چو‌ن «زیر سایه آفتاب»، «رؤیای بعد از ظهر»، «دختر خاله‌ها»، «سقای تشنه لب» و «محبت مادر» را به حوزه ادبیات عرضه کرده است.

نیمکت زنده‌گی

ببخشیم